

NAŠA MOČ

LIST ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaajstkrat na leto. — Celoletna naročnina za člano Vzajemne zavarovalnice Din 1.—, za vse ostale Din 16.—

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 25-21 in 25-22.

LETNIK II.

JULIJ 1937

ŠTEV. 7

XXXVI. redni občni zbor Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani

Ob živahnem zanimanju številnega članstva se je vršil dne 28. maja t. l. že XXXVI. redni občni zbor naše domače zavarovalnice. V lepi, novi, veliki posvetovalnici zavoda je otvoril in vodil občni zbor naš mnogozasluzni predsednik stolni kanonik vlč. gospod Ivan Sušnik. Z velikim zadoščenjem so zborovalci vzeli na znanje letno poročilo, ki je znova pokazalo, kako velik ugled že ima in si ga še neprestano pridobiva Vzajemna zavarovalnica med našim ljudstvom. Iz obširnega poročila posnemamo nekaj najvažnejših podatkov, ki bodo naše čitatelje brez dvoma zanimali.

V poslovnem letu 1936 je znatno popustila gospodarska stiska. Če kje, je to zlasti pri tako veliki zavarovalnici, kot je Vzajemna, opazno. Sklepanje zavarovanj se je posebno v drugi polovici leta poživilo. Mnogo pa je k temu pripomogel tudi med letom sklenjeni tarifni sporazum, s katerim smo naše čitatelje v »Naši moči« že seznanili.

Polom »Feniksa« domačemu zavarovalstvu ni škodoval. Prej bi rekli, da je prinesel iztreznjenje in zato živahnejši dotok zavarovancev domačim zavarovalnicam.

Mnogi zavarovanci vidijo le, koliko denarja teče k zavarovalnici, slepi so pa za velikanske izdatke, ki jih ima zavarovalnica. Poleg odškodnin ter režijskih stroškov obremenjujejo zavarovalnico tudi zelo visoke javne dajatve. Tako n. pr. morajo zavarovalnice plačevati 4.5 odstotkov vsega požarnega premijskega donosa za vzdrževanje gasilstva.

Da smo v preteklem letu zopet zrastle, mora biti pač samo po sebi umljivo. Kdor ne napreduje, nazaduje. Vzajemna zavarovalnica je tudi v preteklem letu napravila krepak korak navzgor. Čujmo nekatere številke:

Zavarovane vsote v elementarnem oddelku so znašale konec leta 1935, kakor smo lani poročali, 4.504.268.003 din. Konec leta 1936 pa so znašale že 4.750.334.455 din. Povišale so se tedaj za več kot

246 milijonov.

Razveseljivo sliko kaže tudi življenjski oddelk. Lani smo poročali, da je konec poslovnega leta 1935 znašala vsa zavarovana glavnica 159.300.000 din. V letu 1936 pa je narastla na 188.000.612 din. Povišek znaša tedaj kar blizu

28 milijonov.

Ce upoštevamo, da je tekom leta odpadlo 32.697.975 din zaradi odkupov, reduk-

cij in razveljavljenj, vidimo, da je bilo novih zavarovanj sklenjenih za okroglo

62 milijonov.

Gotovo vas zanima,

koliko nas je?

Poročilo pravi, da nas je organiziranih v elementarnem oddelku (t. j. požarnih zavarovanj, zavarovanj zvonov, stekla, pri vlomskih zavarovanjih in zavarovanjih avtomobilskega kaska) 92.774, a v življenjskem oddelku 20.406. Skupaj nas je tedaj

113.180.

Ni čudno, če »Naša moč«, ki izhaja v 103.000 izvodih, sleherni mesec poide. Vendar pa odpade del članov na take zavarovalnice, ki našega jezika dobro ne poznajo, pa zaradi tega tudi »Naše moči« ne dobivajo. Tako je sedanja naklada »Naše moči« vsaj približno zadostna.

Denar, ki ga je Vzajemna zavarovalnica prejela v kritje tako visokih zavarovanih vsot, pa seveda ni v celoti ostal pri njej. Ne, ona ga je vračala v velikih vsotah povsod tam, kjer so nastale po zavarovalnih pogodbah obveznosti. Številne zahvale v »Naši moči« so vam porok, da je Vzajemna svoje obveznosti vršila točno in na popolno zadovoljstvo zavarovancev. Izplačala pa je v letu 1936 na škodah v elementarnem oddelku

5.338.540.91 din,

na škodah v življenjskem oddelku pa

2.256.264.83 din.

Samo iz ljudskega zavarovanja »Karitas« je bilo ob smrtnih primerih izplačanih

692.498 din,

in ta številka pač dovolj jasno govori, kako velika blagodat za naše ljudstvo je ta ustanova.

Ko čitate prednje visoke številke o zavarovanih vsotah, se pač nehote vprašate: Kje pa je jamstvo za vse to? Da, tudi jamstvena sredstva so porasti zavarovane glavnice primerno narastla.

Dočim smo vam lani poročali, da znašajo jamstvena sredstva Vzajemne zavarovalnice 62.464.181.45 din, vam lahko sedaj sporočimo, da so se v letu 1936 povečala na

70.289.263.85 din.

In ves ta denar je pri nas doma, kroži v našem gospodarstvu, ga oplaja in preraja ter bistveno pomaga zmagovati gospodarsko stisko.

Del tega premoženja je seveda naložen v zavarovalniških poslopih. V preteklem

Naša nova povest

S to številko začnemo objavljati novo povest iste pisateljice, ki je zbudila že toliko zanimanja s povestjo »Pesem polja«. Povest »Mlin nad Savo« bo brez dvoma našla še več hvaležnih bralcev. Saj je pisana napeto, jezikovno dovršeneje.

Z mnogih strani nam je bila izražena želja, da bi povest »Pesem polja« izdali v posebni knjižici. Tej želji bomo ustregli, če se oglasi primerno število interesentov. Vabimo tedaj vse, ki bi knjižico želeli, da nam to z dopisnico javijo. V primeru, da se za ponatis povesti odločimo, bomo smatrali prijavitelce za naročnike povesti. Knjižica bi stala okrog 12 din.

Zahvala

Zahvaljujem se vodstvu »Karitas« za solidno izplačilo zavarovalnine ob smrti mojega moža.

Kot težko preizkušena žena in mati toplo priporočam vsem slojem to domačo ustanovo.

Rakek, 25. maja 1937.

Vidrih Marija, vdova.

Vam naredi od sončenja vneto rdečo kožo, rjavo in prožno.

Drogerija Gregorič,

dr. z o. z.

Ljubljana, Prešernova 5.

Zahvala

Podpisana se javno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, odd. »Karitas«, ki mi je ob tako nesrečno preminulem možu izplačala takoj in celo zavarovano vsoto. Zavarovanje »Karitas« vsakomur najtopleje priporočam.

Tržič, 21. maja 1937.

Paula Markič.

Naiboljše sadne sušilnice

v katerih se z malimi stroški posuše lahko tudi vse poljske in gozdne jagode, semena, gobe, fižolovo stročje, paradizniki itd., izdeluje

WETZ - PODGORSEK, Sv. Pavel pri Preboldu, Savinjska dolina

Bogato

založena trgovina, kjer dobite po prav nizki ceni razne kotenine, šifone, delene, tiskovine, cefirje, oksforde, sukna, rute in še mnogo drugega, je

manufaktura

JOS. RAVNIKAR LJUBLJANA, Pogačarjev trg 3

Pri »Škofiji« (prej pri »Jurju«)

Obiščite nas, dokazali Vam bomo, da imamo res dobro blago po prav nizkih cenah.

Kdor kupuje pri nas, je vedno zadovoljen!

Pomembnejši spominski dnevi

4. julija 1776 so se proglasile Zedinjene države Severne Amerike za neodvisne. Bilo jih je tedaj 13 in so bile dotlej angleška kolonija. Vzrok za proglas samostojnosti je bilo več; prvi je bil pač ta, ker niso dali Angleži svojim kolonijam nobenih političnih in gospodarskih pravic. Odpad Zedinjenih držav je pa Angleže poučil in jim odprl oči ter so pozneje ravnali s svojimi kolonijami čisto drugače. K prvih 13 državam so prišle pozneje še druge in danes jih štejeva 48. Kip Svobode ob vhodu v newyorško pristanišče nas spominja na one zgodovinske dneve.

4. julija 1846 je bil na Ježici pri Ljubljani rojen Fran Levce, zgodovinar in leposlovni urednik; umrl je 2. dec. 1916 v Ljubljani. Mnogo zašlug ima tudi na šolskem polju in je bil dolgo vrsto let nadzornik našega ljudskega šolstva.

6. julija 1819 je bil v Škocjanu rojen dr. Ignacij Knoblehar, afriški misijonar ob Nilu; umrl je 13. aprila 1858 v Napolju. Knoblehar je bil velik misijonar in slaven raziskovalec. Kot misijonar je znal zbuditi veliko zanimanje za svoje delo v vsej nekdanji Avstriji in Nemčiji. Kot znanstvenik in raziskovalec je Evropi prvi povedal, kako je južno od Kartuma, in je prvi prišel najbližje izvira Nila.

6. julija 1835 je umrl Matija Čop, star šele 38 let. »Po Vodnikovi smrti je nastopila občutna slovstvena suša. Šele 1830 se je mladi pesniški rod združil in si vzel za vodnika Matijo Čopa, učnega ljubljanskega profesorja in knjižničarja, najbolj izobraženega Slovence, doma iz Zirovnice na Gorenjskem. Pod uredništvom Mihe Kastelca je začel izdajati pesniški zbornik Kranjsko Čbelco, ki je rojila pelkrat (1830, 1831, 1832, 1833, 1848). Najvažnejši pesnik Kranjske Čbelice je bil Prešeren. Čop mu je bil slovstveni vodja po tujih literaturah. V črkarski pravdi je Čop napisal obširno in temeljito razpravo proti metelčici; postavil je tudi slovensko slovstveno zgodovino.«

10. julija 1859 je bil rojen na Črnem vrhu dr. Francišek Lampè, modroslovec, vzgojnik, urednik Doma in sveta, vodja Marijanišča itd. Umrl je 24. nov. 1900 v Ljubljani. Živo se še spominjamo, ko nas je dijake zbral vsak večer v zasebni kapelici, tam z nami molil in nam dajal modre nasvete za življenje. Bil je naš pravi oče. Njegov nečak je bil dr. Evgen Lampè, nenavadno nadarjen mož, poznejši kranjski deželni odbornik, eden največjih Slovencev.

11. julija 1926 je umrl v Ljubljani dr. Fran Detela, Kersnikov rojak iz Moravc na Gorenjskem; rojen je bil leta 1850. Bil je profesor in pozneje gimnazijski ravnatelj v Novem mestu. »Pisal je zgodovinske romane, povesti in komedije (Veliki grof Pegam in Lambergar, Takšni so, Hudi časi), risal pa tudi, kakor Kersnik, življenje sodobne malomeščanske družbe in kmeta (Malo življenje, Trojka, Prihajaj, Svetloba in senca, Rodoljubje na deželi, Delo in denar).« Bil je filolog (latinščina, grščina, francoščina), a tudi vobče tako izredno podkovan, da je rekel matematik Fajdiga o njem: »Najmanj zna še matematike, a še tam moram paziti, da me ne ujame.«

15. julija 1099 so križarji osvojili Jeruzalem ter tako končali prvo križarsko vojno, ki se je bila pričela 1096. V Jeruzalemu so ustanovili kraljestvo, ki pa ni dočakalo niti sto let.

16. julija 1054 je postal cerkveni razkol med zapadno in vzhodno cerkvijo popoln. Pol stoletja nato je veliki papež Inocenc III. poskušal spraviti razkol s sveta, a njegovo delo je imelo le začasen uspeh. V bistvu temelji razkol na kulturni, jezikovni i. dr. različnosti vzhoda in zapada. Ze cesar Hadrijan v 2. stoletju p. Kr. je imel v Rimu latinsko in grško pisarno, cesar Teodozij je na koncu 4. stol. potegnil mejo med vzhodom in zapadom itd.; ta meja gre tudi skozi sedanjo našo Jugoslavijo.

23. julija 1919 beležimo v zgodovini Slovencev poseben kulturni dogodek: dobili smo to, kar smo zahtevali že v bivši Avstriji, slovensko univerzo v Ljubljani. Ta univerza je stala v poznejših hudih časih vseskozi na braniku slovenstva; že samo to dejstvo opravičuje njen obstoj. Naša univerza pa še ni popolna. Dolžnost vsakega zavednega Slovence je, da stoji v borbi za njeno izpopolnitev.

28. julija je umrl Janko Kersnik, rojen l. 1852 na gradu Brdu pri Domžalah, kjer je bil pozneje tudi notar. »Pisal je romane: Na Zerinjah, Ciklamen, Agitator, Testament; povesti in novele: Lutrski ljudje, Očetov greh; črtice: Kmetске slike. V njih je najrajši slikal podeželsko gospodo v dobi čitalnic in taborov, ki je pripravljala čas v vese-

letu smo dogradili našo novo palačo na Miklošičevi cesti 17 — poleg naše glavne palače — ter lepo dvoriščno poslopje. Te zgradbe so bile nujno potrebne že zaradi povečanega poslovanja. So pa obenem eden najumestnejših načinov plodonosne naložbe.

Našemu splošnemu gospodarstvu prav posebno dobrodošle so vsote, ki jih je zavod naložil v hipotečna posojila. Ta so koncem leta 1936 narastla na lepo vsoto

16.146.013.13 din.

Kako ogromno je poslovanje Vzajemne zavarovalnice, povemo vsaj približno, če vemo, da je v letu 1936 izdala 24.177 novih polic ali dnevno blizu 70.

To so le nekatere številke iz letnega poročila. Tekom leta bomo objavili še nekatere zanimivosti. Že te številke pa lahko vsakega našega člana navdajajo s ponosom. Saj je sleherni član, pa če plačuje še tako nizko

Anton Belec — osemdesetletnik

Dne 10. junija letos je objavilo že dnevno časopisje, da je ta dan dopolnil 80 let svojega življenja tudi čitatelj »Naše moči« dobro znani gospod Anton Belec. Saj je naš list objavil celo vrsto člankov o njegovih gasilskih spominih.

Visoka je starost osemdesetih let, ki jo božja Previdnost dá dočakati le malokaterim. Toda: važno ni, da je kdo dočakal toliko let, marveč za to gre, kako jih je preživel; ali je živel samo zase, za svoj lastni blagor, za svoj sebični »jaz«, ali je posvetil svoje delo in svoje moči tudi drugim, javnosti, narodu. — Niti ni važno vedeti, koliko razredov ljudskih ali srednje šole je dovršil slavljeneec, kod je hodil, kje je bil, kaj je delal zase v dolgi dobi življenja, je-li si je pridobil premoženje ali ne, da se je prebil skozi to življenje do take starosti. — Saj življenje samo je neprestana šola do smrti; neprestano popotovanje, neprestano delo. — Važno je edino to, kaj in kako je delal za druge; ali je imela javnost korist od njegovega dolgega življenja?

Da, gospod Anton Belec, naš slavljeneec — imela sta mnogo, premnogo koristi od Vašega plodonosnega dela za javni blagor domovina in naš narod. — Kakor biseri na srebrni verižici je nanizanih pet in dvajset različnih javnih lunkej, ki jih je izvrševal jubilent od tedaj, ko je prvič stopil na pozornico javnega udejstvovanja. To je bilo ob času, ko je šel val narodnostnega navdušenja za slovenstvo po deželi. Blaž Potočnikova čitalnica v St. Vidu — rojstnem kraju slavljencev — je bila, kjer je l. 1869. kot idealen Slovenec pričel A. Belec svoje delo v javnosti. Od tedaj nadalje pa do sive starosti je bilo samo delo in nič drugega nego neumorno delo, ki ga spremlja do danes. — Ako omenjam v prvi vrsti

premijski zidar na mogočni stavbi slovenskega zavarovalstva, katerega najmočnejša predstavница je naša Vzajemna zavarovalnica.

Vodstvo našega zavoda je tudi po tem občnem zboru ostalo v dosedanjih preizkušnih rokah. Le namesto odvetnika g. dr. Jakoba Mohoriča je bil v nadzorništvo na novo izvoljen g. inž. Jože Porenta, banovinski uradnik v Ljubljani.

Da bi naš zavod raste, se razvijal in postal srčna zadeva slehernega Slovence, to iskreno želimo. Potem bo tudi s svojim solidnim poslovanjem vzbujal vedno več zaupanja pri bratih Hrvatih in Srbih, katerih znatno število je že danes organiziranih pri Vzajemni. In z zadoščenjem lahko ugotovimo, da redoma priznavajo kulantnost in razumevanje, ki ga zavod napram slehernemu svojemu članu kaže.

njegovo delo prav pri »Vzajemni zavarovalnici«, pri tem danes najodličnejšem našem gospodarskem in res čisto slovenskem zavodu, storim to zavoljo tega, ker mu je naša zavarovalnica po lastni izjavi najbolj pri sre. Saj mi je izjavil, da se čuti najbolj osamljenega tedaj, ko mu ob določenih dnevih ni mogoče prihajati k sejam ravnateljstva. — Med prvimi ustanovitelji »Vzajemne« je v letu 1900. in do danes član ravnateljstva. Bil je med prvimi, ki je tedaj podpisal lepo vsoto 10.000 kron v zlati vrednosti za ustanovni zaklad.

Plodonosna — za občino in za vse, kar je bilo v občini storjenega dobrega — je bila doba njegovega županovanja od l. 1898. do l. 1918. — Z državnim prevratom je prišel pač prevrat tudi pri občinah, v St. Vidu in drugje. Toda odšel je Belec čist in v svesti si, da je delal pošteno, najsi je žel za svoje delo edino plačilo, s kakršnim plačuje svet: nehvaležnost.

Ni mogoče spraviti v tesni okvir tega članka opis vsega onega ogromnega dela, ki ga je izvrševal naš slavljeneec v več nego 60 letni dobi javnega delovanja. Vendar pa mislim, da naj tudi naši čitatelji zvedo, kako mnogostransko je bilo in je deloma še njegovo delo. — Razen pri čitalnici, pri »Vzajemni zavarovalnici« in kot župan, je bil odličen član, sodelavec, največkrat tudi ustanovitelj in predsednik pri tehle ustanovah in v nastopnih svojstvih: Pri Katol. rokodelskem društvu v St. Vidu; cerkveni ključar; pri gasilskem društvu (ustanovitelj in predsednik); pri okrajni bolniški blagajni (načelnik); pri kmetijski podružnici (predsednik); velik pospeševatelj pri šolstvu kot oni faktor, ki je zidal eno izmed najlepših šol v deželi; pri Kmetijski strojni zadrugi (ustanovitelj in predsednik); pri »Ljudski posojilnici« v Ljubljani; pri »Gospodarski zvezi«; pri »Zadružni zvezi« v Ljubljani.

Dolgo dobo je bil sodnijski cenilec in pri sodnijskem varuštvo mladoletnih (nad 250) deluje še danes. — Ustanovitelj je bil in predsednik Zdravstvenega okrožja za Ljubljano okolico; bil je pri okrajnem cestnem odboru za Ljubljano okolico načelnik; pri mizarški zadrugi v St. Vidu, ki jo je ustanovil, je bil odbornik dolga leta; ustanovitelj je bil in predsednik Zupanske zveze. V ravnateljskem odboru je bil pri deželni banki; ustanovitelj in nato predsednik je bil »Hranilnice kmečkih občin« v Ljubljani. Ustanovil je in bil tudi predsednik deželne gasilske zveze kot posvetovalnega organa takratnega deželnega odbora kranjskega. — Več let je bil v odboru trgovskega gremija ljubljanske okolice. V odboru sirotišča Sv. Vincencija Pavelskega je še danes; in kot ustanovitelj dečjega dispanzerja v St. Vidu je še danes njegov predsednik. — Naj ne ostane neomenjeno tudi tu, da je v veliki meri Belčeva zasluga, da stoji v St. Vidu krasna in monumentalna zgradba prve slovenske klasične gimnazije — škofovi zavodi — ki so dali slovenskemu narodu že toliko odličnih delavcev, duhovskih in svetnih. Mračna Ljubljana ni hotela luči; St. Vid jo je sprejel, ko je bil župan naš slavljeneec — Anton Belec. F. K.—n.

Kdo vodi naše zavarovalnice?

Med zavarovalnicami, ki se zlasti v Sloveniji trudijo za zaupanje ljudstva, je znana

„SLAVIJA“

jugoslovanska zavarovalna banka.

Predsednik:

dr. Ivan Bolè, Ljubljana, podpredsednik in član ravnateljstva Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode, podpredsednik in član ravnateljstva Tovarne verig d. d. v Lescah.

Podpredsednik:

Jožef Hucl, mlinarski podjetnik, Koterov pri Plznu, Češkoslovaška, predsednik „Slavije“, vzajemne zavarovalne banke v Pragi, predsednik zavarovalne d. d. „Corona“ v Pragi, upravni svetnik Prve češke pozavarovalne banke v Pragi, član uprave delavskega nezgodno-zavarovalnega zavoda v Pragi, član ravnateljstva rafinerije mineralnih olj „Apollo“ d. d. v Bratislavi in upravni svetnik Plzenske banke v Plznu.

Člani upravnega sveta:

Josip Kavčič, trgovec in tovarnar tekstilij v Ljubljani, upravni svetnik Narodne banke, podpredsednik Pokojninskega zavoda za namočence v Ljubljani i. t. d.,

Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani, upravni svetnik Kmetijske posojilnice za ljubljansko okolico, Ljubljanske kreditne banke ter Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode, podpredsednik tovarne platna in motvoza v Grosupljem.

Leo Souvan, veletrgovec v Ljubljani, predsednik tovarne platna in motvoza v Grosupljem, upravni svetnik Ljubljanske kreditne banke ter Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode,

inž. Václav Choděra, oblastveno avtorizirani zavarovalni tehnik, Praha-Žižkov, prvi podravatelj banke „Slavije“ v Pragi, upravni svetnik zavarovalne d. d. „Corona“ v Pragi,

dr. Václav Peča, generalni ravnatelj vzajemne zavarovalne banke „Slavije“ v Pragi, podpredsednik zavarovalne d. d. „Corona“ v Pragi in Prve češke pozavarovalne banke v Pragi, odbornik eksportno-kreditne zavarovalnice v Pragi, upravni svetnik „Karpatic“ poljedel. in zadružne zavarovalnice d. d. v Bratislavi ter Češkoslovaškega reeskomptnega in lombardnega zavoda v Pragi, predsednik Kreditne zavarovalnice d. d. v Pragi,

inž. Otakar Mandelik, docent v Pragi, upravni svetnik zavarovalne d. d. „Patria“ v Pragi,

Alojz Vodnik, veleindustrijalec in veleposestnik v Ljubljani, predsednik Ljubljanske kreditne banke, predsednik Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode in upravni svetnik tovarne platna in motvoza v Grosupljem.

Ravnatelj življenjskega oddelka:

Václav Mikyška.

Ravnatelj glavnega knjigovodstva:

Jožef Nevšfal.

Opomba: Podatki so povzeti po gospodarskem letopisu „Compass“ za l. 1937.

licami, kresovanjem, malenkostnimi prepiri o volitvah in podobnih prilikah. V svojem notarskem poklicu je bil vedno v dotiku s kmetom in ga je zato tudi dobro poznal; kot realista je kazal tudi njegove napake.

28. julija 1914 je Avstro-Ogrska napovedala vojno Srbiji, s čimer je dejansko pričela svetovno vojno, ki je trajala do leta 1918. a koje slabe posledice čutimo še danes.

28. julija 1794 se konča strahovlada v Parizu; začela se je 2. jun. 1793. Najbolj je divjal Robespierre, ki je spraval slednjich na morišče tudi svojega sodelavca Dantona. Dantonovi smrti je sledilo sedem strašnih tednov, ki so zahtevali samo v Parizu 1400 žrtev. Končno se je približala ura tudi Robespieru in 28. julija (10. thermidorja) je bil giljotiniran. Ker terorizma ni bilo mogoče še povečati, je nastopil sam ob sebi preobrat. V strahu se je končal strah. Primerjajmo s tem sedanje dogodke v Rusiji!

31. julija 1870 je bil v Ljubljani rojen humoristični pisatelj Rado Murnik; umrl je 6. nov. 1932. V svojih smešnih črticah, v povesti Matajev Matija in v romanu Groga in drugih je najrajši smešil napake sodobne malomeščanske družbe ali pa zadrege preprostega kmeta (Prvikrat v Ljubljani).
Prof. dr. Vinko Šarabon.

Odrešenik sveta, reši Rusijo!

Gornji klic, ki se dan na dan ponavlja v vseh katoliških cerkvah sveta, so lahko čitali oni, ki so majske nagradne zlogovnico pravilno rešili. Zreb je določil knjižne nagrade sledečim:

Josip Petrič, pos. sin, Ravnace 13, pošta Suhor pri Metliki;

Bakše Marija, kmetica, Črmošnjice 30, pošta Stopiče pri Novem mestu (že drugič!);

Mimica Tomo (poklic neznan?), Maribor, Mlinska ulica 26;

Železnik Rudolf, zvaničnik na univerzi, Ljubljana-Moste, Pokopališka ulica 25;

Pajnič Marija, pos. hči, Jurjevica 41, pošta Ribnica na Dolenjskem;

Čeh Milan, zasebni uradnik, Ljubljana VII, Srbska ulica 37;

Ela Zelenova, knjigovodkinja, Ljubljana, Radiofonska oddajna postaja;

Jaje Angela, učiteljica, Ambrus, pošta Zagradec na Dolenjskem;

Kralj Jožef, posestnik, Vrhpolje, pošta St. Vid pri Stični;

Mrzel Milan, učenec, Šmartno 64 pri Litiji.
Nagrade razpošljemo do konca meseca junija.

Knjige, knjige ...

V maju smo razposlali našim nagrajencem sledeče knjige:

Weiser: Luč z gora.

P. A. Seehan: Nodlag.

I. Pregelj: Otroci sonca.

N. Velikonja: Otroci.

Müller: Zvonarjeva hči.

Burnett: Mali lord.

Spillmann: Prvič med Indijanci.

Baar: Zadnja pravda.

Kump: Naši gostje.

Bazin: Iz vse svoje duše.

Alešovec: Petelinov Janez.

Jurčič: Spisi, 4. zv.

Bajuk: Pevska šola.

Šarabon: Zgodovinske anekdote.

Za številne lepe pozdrave, ki so mi jih poslali nagrajenci, se najtopleje zahvaljujem. — Urednik.

Brzovjarka. Trgovec z živino Petrič je poslal svoji ženi iz Banata sledečo brzovjarko: »Ker vlak ob desetih ne vzame svinj s seboj, pridem en dan kasneje domov.«

Socialna skrb. Gospod Cirar, tovarnar, je priredil za svoj god prijateljem sijajno pojedino z godbo in plesom. Ko je bila družba že vsega sita, je gostitelj dvignil čašo šampanjca in rekel med drugim: »V našem razkošju in veselju naj naša misel poleti k tisočem brezposelnih, ki po sili razmer niti trde skorje kruha nimajo. Predlagam, da krepko trikrat vzkliknemo: Slava brezposelnim!«

Razgovor pod lipo

Učitelj Joža je eden onih redkih šolnikov, ki se zaveda, da svoje dolžnosti v polni meri ne opravi, če »odbrnka« toliko in toliko predpisanih mu šolskih ur. On ve, da je dolžan umski kapital, ki si ga je nabral po javnih šolah, z obrestmi vračati ljudstvu, ki te šole vzdržuje. Zato ga ni dneva, da je ne bi po šoli mahnil na polja, travnike, k čebelnjakom, v vinograde, skratka tja, kjer lahko v znoju in trpljenju preizkušnemu kmetu z modro besedo pomaga, tu, da pomnoži poljski pridelek, tam, da izboljša travnik itd. Zato ga pa ni v fari, ki bi bil gospodu Joži neprijazen.

Ves v svojem učiteljskem poklicu pa je gospod Joža ob lepih poletnih večerih, ko se domala vsa vas po napornem dnevnem delu zbere okrog častiljive vaške lipe. Možanci se tu ob pipi tobaka razgovarjajo o letini, o cenah, včasih tudi malo politizirajo. Starejše ženske opravljajo, dekleta se hihitaje pogovarjajo o svojih skrivnostih, fantje se resno zbirajo v krog, da bi »eno reklic«, razposajena dečad pa se prekopicuje po ledini. Ko pa stopi med vaščane gospod Joža, je, kot bi zavzelo poldne. Vse spoštljivo utihne in obkoli njegga, ki ga je sama ljubeznivost in radodarnost.

»Dober večer, možje! Fantje, Bog vas živi! No, mama Polančeva, kako je z nogo? Ej ti, Minca, še vedno tako otožna! Franček, pusti Pepčka in ne ruvaj mu las.« Tako in podobno se je vsulo preko belih učiteljevih zob, ko je nekega večera spet stopil med svoje pod lipo. In je z umerjenim glasom nadaljeval:

»Zakasnili sem se malo. Kar pozno je že. Imel sem namreč obisk, važen obisk. A vseeno sem dejal, da morate od tega obiska imeti tudi vi kaj, pa sem prišel.«

»Kdo pa je bil imenitni gost?« je učitelja prekinil zmerom zgovorni organist Žefranček.

»Tebi je prav sila, da prvi iztegneš jezik, Žefranček! Počakaj; če lahko drugi čakajo, se tudi tebi jezik ne bo prilepil na nebo.« je dejal učitelj Joža, ki domišljavega Žefrančka ni kaj prida obrajtal. »No, tak, obisk sem imel. Agent je bil pri meni.«

»Agent?!« se je zdrznil Štefičev Tomaž, trgovec in gostilničar.

»Da, agent,« je mirno nadaljeval gospod Joža. »Od zavarovalnice je bil. Tega menda ne veste, da sem za primer smrti zavarovan pri naši Vzajemni zavarovalnici. Nimam sicer svojeev in tudi to upam, da me boste dostojno zagreblili. A hudi menda ne boste, če bo Vzajemna zavarovalnica po moji smrti izplačala čedno vsoto šoli za dozidavo drugega razreda. No, in mi pride danes agent neke zavarovalnice, ki ima tako ime, da ga pošten Slovenec še izgovoriti ne zna, kaj še, da bi vedel, kaj pomeni, in mi začne govoriti, da Vzajemna ni nič, da je sicer res slovenska, pa prav zato le malo varna. Slovenci smo premajhen narod, da bi mogli kaj velikega v zavarovalstvu napraviti, je dejal. Samo velike inozemske družbe, ki imajo svoje podružnice ne le po vsej Evropi, temveč celo na Kitajskem in v Afriki, nudijo popolno varnost. In potem se je vsulo iz njegovih blebetavih ust: da Vzajemna živi le po milosti inozemskih zavarovalnic, da neredno izplačuje odškodnine, da ne jamči s celo zavarovalno vsoto, da po pravih jamčijo pri Vzajemni vsi zavarovanci za izgube in tako dalje. Kar občudovati je treba takegale agenta in njegovo zgovornost. Komaj sem ga v njegovem navdušenem omalovaževanju Vzajemne in poveljevanju njegove zavarovalnice ustavil.«

»Ej, gospod Joža, pa Vas ni pregovoril, da bi pustili Vzajemno in se zapisali njemu?« se je oglasilo več vaščanov naenkrat!

Javne zahvale

Podpisani izrekamo naši domači Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani javno zahvalo za vso podporo in prijateljsko razumevanje v nesreči, ko nam je po požarnih nezgodah škodo kulantno ocenila in točno izplačala. Ne le dolžnost, temveč tudi zavest, da se je treba domačega zavoda okleniti z vsem zaupanjem, nam narekuje poziv vsem onim, ki stoje še v drugih vrstah: Kdor naš, ta član Vzajemne!

- Slovša Janez, Brod 17, Št. Vid nad Ljubljano. (Gorelo 8. aprila 1937.)
 Pavlič Janez, Potok 4, Šmartno v Tuhinju. (Gorelo 18. aprila 1937.)
 Keržan Martin in Marija, Mali vrh 44, Globoko pri Brežicah. (Gorelo 10. maja 1937.)
 Bogolin Jožef, Gor. Skopice, Krška vas. (Gorelo 10. maja 1937.)
 Lenarčič Frane, Podgorica 52, Dol pri Ljubljani. (Gorelo 14. maja 1937.)
 Vrhove Josip, Studence 4, Stična. (Gorelo 17. maja 1937.)
 Tomljanović Alojzija in Rus Jože, Studence 6, Stična. (Gorelo 17. maja 1937.)
 Lampret Anton in Julijana, Savinjsko 59, Makole. (Gorelo 16. maja 1937.)

Nagradna zlogovnica za julij 1937

a, bo, ci, ci, ci, do, ga, gan, gu, har, hla, ho, ja, ja, ko, ko, la, li, mo, mo, mur, na, ner, ni, nim, no, o, pe, pon, ri, rič, rik, ril, ro, ro, rod, si, šec, tec, tev, tez, tin, tro, ver, vi, vi, vil.

Iz gornjih zlogov sestavite besede sledečega pomena: 1. Slovenski slovníčar. — 2. Upravitelj pokrajine. — 3. Naslov knjige, ki jo je napisal Narte Velikonja. — 4. Kraj ob slovensko-hrvatski meji. — 5. Slovanski blagovestnik. — 6. Najdražja nam zemlja na svetu. — 7. Povzdigovanje duha k Bogu. — 8. Plemenit vojščak. — 9. Tobačni strup. — 10. Azijska država pod francoskim pokroviteljstvom. — 11. Staroslovenska pokrajina. — 12. Slovenski skladatelj. — 13. Tuj izraz za besedo »lovec«. — 14. Voditelj slovenskega naroda. — 15. Slavni slovenski znanstvenik, ki živi v Pragi. — 16. Lokomotiva. — 17. Sodišče (visoko). — 18. Sirota jaz ubog...

Zapišite najdene besede drugo pod drugo. Nato zapišite po vrsti po dve prvi črki vsake besede, le 15. besedi odvezmite tri črke. Če ste prav rešili, boste lahko čitali ponosno trditev, ki jo je izrekel velik slovenski besednik in ki je danes še prav posebno pomembna.

Rešitev je treba poslati do 31. julija t. l. na naslov: Uredništvo »Naše moč«, Ljubljana, Palača Vzajemne zavarovalnice.

Mlin. Štefan: »Mlin sem kupil v Makolah.« — Marko: »Kaj poveš! Seveda na vodni pogon?« — Štefan: »Ne, mlin za kavo.«

»Kaj pa mislite o meni, možje! Ali menite, da se pišem za Pernatovega Lipeta! Ta je prišel zadnje sredo k meni in mi pripovedoval, kako ga je takle agent prisilil v zavarovanje, pa da sedaj ne ve kaj, ker premije v taki višini gotovo ne bo zmogel, povrh pa da ga sosedje kregajo, ker se ni zavaroval pri domači zavarovalnici. Kar smilil se mi je Lipe. Tak možakar in taka korenina, pa ga kmalu niti sram ni reči, da ga je agent prisilil.

Da se razumemo. Zavarovalni agenti opravljajo med Slovenci važno nalogo. Pri nas je smisel za zavarovanje, za vrednost in pomembnost zavarovanja še vse premalo vzbujen. O vsem mogočem slišimo po raznih prosvetnih predavanjih, o zavarovanju pa nas v glavnem poučijo le agenti. Kajpak si je tudi agenta treba ogledati z več plati. So med njimi možje, pred katerimi klobuk z glave, pa tudi izgubljeni, ki jim je zavarovalni posel le pribežališče grešnikov. Ti slednji seveda podirajo, kar prvi s požrtvovalnostjo gradijo, namreč pravilno razumevanje pomembnosti zavarovanja.

No, pa vrnimo se k mojemu agentu. Kar ponovil vam bom, kar sem mu povedal:

Vse lepo, gospod, in Vaša zgovornost je hvale vredna. Vendar morate upoštevati dvoje: prvič, da sem jaz Slovenec, drugič pa, da mi zavarovalstvo ni čisto španska vas. Kot Slovenec vem, da bi grešil proti že itak težko ogroženim gospodarskim koristim našega naroda, če bi podpiral zavarovalnico, katere resnično vodstvo je v rokah ljudi, ki so vse prej kot prijatelji našega naroda. Za Vzajemno zavarovalnico vem, da so jo ustanovili nesebični možje iz srede našega ljudstva le zato, da bi ljudstvo osvobodili gospodarskih klešč, v katere ga je in ga še skuša stisniti nearodni ali celo našemu narodu sovražni kapital. Res, da ima Vzajemna zavarovalnica svoj posedeloma pozavarovan v inozemstvu, kakor je to pri vsaki varno poslujoči zavarovalnici potrebno. Toda Vzajemna kritičnih sredstev za pozavarovani delež ne odvaja v inozemstvo, temveč so vsa v njeni upravi. Tudi v tem je del moči in varnosti Vzajemne.

Pa naprej: Vi menite, da je Vaša zavarovalnica bolj varna, ker ima svoj delokrog po širnem inozemstvu. Pa ni tako. »Feniks« je bil razsežnejši od Vašega zavoda, pa je ves lesk te ogromne mednarodne zavarovalnice preko noči ugasnil. Zdi se mi namreč, da je najvažnejše to,

Dr. Alojzij Kuhar, Ljubljana:

Imperializem petroleja

(K smrti petrolejskega kralja milijarderja Rockefellerja.)

Smrt ameriškega milijarderja Rockefellerja, ki so ga imenovali »kralja petroleja«, nam je priklicala nazaj v spomin — če smo na to že pozabiti — usodepolno vlogo, ki jo petrolej zadnjih petdeset let igra v svetovni politiki. »Kraljestvo petroleja«, »kralj petroleja«, to niso častni naslovi, s katerimi se igračkajo ameriški milijarderji, da nadomestijo vsaj v besedah ono, česar jim njihova demokracija ne more dati. »Kraljestvo petroleja« je živa tvorba, bolj živa, kot so marsikje ustavna kraljestva, in oblast, ki jo izvaja petrolej nad človeštvom in nad medsebojnimi odnošaji narodov, presega v marsičem imperjalistična stremjenja največjih držav na svetu in v zgodovini.

»Na valovih petroleja smo plavali k zmagi,« piše pokojni angleški zunanji minister lord Curzon of Kedleston v svojih spominih. »Brez petroleja bi zavezniške velesile nikdar ne bile zmagale v svetovni vojni,« priznava v svojih spominih bivši angleški ministrski predsednik Lloyd George. »Nas je premagal petrolej,« se pritožuje v svojih spominih nemški veliki admiral von Tirpitz. In če bi šli spraševati različne narode po svetu, kaj je usmerjevalo njihovo politično usodo, bi v največ primerih dobili za odgovor, da petrolej. Če vprašamo Poljake, zakaj so segli po ukrajinskem delu nekdanje Galicije, bomo dobili za odgovor, da zaradi petroleja. Če vprašamo kavkaške narode, Georgijance, Armence, zakaj je njihova usoda tako krvava in zakaj njihov boj za neodvisnost tako brezupen, nam bodo zopet odgovorili, da zato, ker so tako nesrečni, da na njihovi zemlji žubore petrolejski vrelci. In če vprašamo Turčijo, zakaj so jo razkosali, zakaj so Iraku dali neodvisnost, Armenecem pa ne, bomo zopet slišali, da zaradi petroleja v mezopotamskih obrečjih. Če preskočimo na južnoameriško in srednjeameriško ozemlje in hočemo proučiti zgodovino tamošnjih na-

kakšni ljudje zavarovalnico vodijo. In v tem pogledu smo z našo domačo Vzajemno zavarovalnico popolnoma zadovoljni.

Glede tega, da Vzajemna zavarovalnica za primer vojske ne izplača za padlimi zavarovanci cele zavarovane vsote, vem, da je to le deloma res. Jaz na primer imam pri polici dodatek, po katerem bo Vzajemna tudi v primeru smrti v vojski izplačala celo zavarovano vsoto, ako bom doplačal posebno premijo, ki mi jo bo zavarovalnica ob mobilizaciji predpisala. Kdor take premije ne bo doplačal, za tistim bo zavarovalnica izplačala pač le ono, kar predpisujejo splošni zavarovalni pogoji. Zavarovalnica ve, da je vojska nekaj izrednega, da je v vojski umrljivost nepri- merno večja kot v miru. Ker pa plačujemo premije le v sorazmerju z umrljivostjo v mirni dobi, zato je treba za primer vojske ali več plačati ali pa manj dobiti. Pa je še nekaj: v primeru vojske: hm, kje bo takrat Vaša zavarovalnica? Kaj pa če ne prav tam, kjer naš sovražnik? Ali ne bi bilo mogoče, da bi Vaša inozemska centrala takrat z našim denarjem podpisovala vojna posojila za našega sovražnika? Ali morda tega že nismo doživeli?

Vi ste mnenja, da je v tem, ker obstoji pri Vzajemni pravilo, po katerem bi v primeru izgub morali nekako solidarno prispevati vsi njeni zavarovanci, nekaj, kar Vzajemne ne priporoča. Prepričan sem, da tega sami ne verjamete. Vi dobro veste, da je prav v tej povezanosti in medsebojni odgovornosti članstva ogromna moč Vzajemne. Če pri Vaši zavarovalnici nastanejo izgube, kdo mi jamči, da pridem do svojih pravic? Ali mar tistih nekaj gospodov, v katerih rokah so delnice Vašega zavoda? Vemo, kako je v primeru poloma z gospodi delničarji!

Takole sva se z gospodom agentom pomenkovala. Slišal je še mnogo drugega poučnega, o čemer vam bom pripovedoval drugič. Nocoj je že pozno in jutri bo treba zgodaj na delo. Le to si zapomnimo: če gre za sklepanje zavarovanja, ne pustite, da bo mislil samo agent. Tudi Vi morate misliti in soditi po zdravi slovenski pameti. No, pa lahko noč!»

»Lahko noč!« so v zboru odgovorili vaščani. Žefranček je pa še dejal: »Da, naš gospod Joža, ti bi bili za agenta, ti! Jaz bi jih poslušal do sodnega dne in še čez, če bodo imeli na onem svetu kaj besede.«

rodov, Mehike, Venezuele, Bolivije, Peruja, Čileja, Argentine ter dognati, kdo je povzročal neprestane revolucije, ki druga drugi slede in na krvo- ločnosti druga drugo prekašajo, bomo našli zopet na isti odgovor: petrolej.

Ni ga svetovnopoličnega vprašanja, ni ga mednarodnega spora, pa naj se pojavi na kateremkoli kontinentu, ni je mednarodne pogodbe, pri kateri ne bi v ozadju za kulisami neke stali močje, ki razpolagajo s petrolejskimi bogastvi sveta in ki bodo soodločevali, če ne končnoveljavo odločili v vsakem sporu in v vsakem pomirjenju. In Rockefeller, ki je umrl v 98. letu svoje starosti, je bil največji, najplivnejši med njimi. V gotovih trenutkih zgodovine prešlih 50 let brez dvoma tudi močnejši kot katerikoli vladar na svetu.

Odkod ta čudna, ta pošastna moč, ki jo ima petrolej? Ko je naša znanost odkrila nove motorje, ki jih ne žene nobena vnanja sila, ampak notranje gorljivo olje, je nastopila v svetovnem gospodarstvu revolucija istega obsega, če ne večjega, kot takrat, ko je človek izumil parni stroj. Vse industrijsko pridobivanje, ves blagovni promet, ves osebni promet, na kopnem, na vodi in v zraku, se je prilagodil novi iznajdbi. Petrolej — kajti tisto gorljivo olje je petrolej — ki se v surovem stanju imenuje nafta, je torej postal prvenstvena gonilna moč na svetu. Ne voda, ne para, ne elektrika, ampak petrolej. Na cestah je zavladal avtomobil, ki ga goni petrolej, na morju je zavladala motorna ladja, ki jo goni petrolej, bojna brodogoja so se morala čez noč spremeniti na porabo olja, v zraku je zagospodaril edino petrolej. Promet na kopnem, trgovinski promet po morju, državna obramba na vodi in na suhem in v zraku, vse je postalo odvisno od petroleja. Gorje narodom, ki ga nimajo. Blagor — a tudi gorje — narodom, ki ga imajo. Ruski inženir Mendelejev,

ki je proti koncu 19. stoletja preroško govoril o bodočem kraljestvu petroleja, je bil genij, a niti sam ni sanjal o ogromnem obsegu, ki ga bo to kraljestvo zavzelo in kako strašne bodo postale borbe za to dragoceno tekočino. Kaj bi bila zadnja abesinska vojna, da ni bilo petroleja, s katerim je Italija premagala Abesince? Kaj in kje bi bila naša industrija brez petroleja in kaj naša trgovina brez njegove gonilne moči? (Iz surove nafte proizvajamo danes tri pglavitne podizdelke: bencin, petrolej v pravem pomenu besede za razsvetljavo in mazilna olja. Preostanek, mazut imenovan, pa služi kot gorivo, ki je že zdavnaj izpodrinilo premog kot industrijsko gorivo. Op. ured.)

L. 1870 je Rockefeller začel s svojo prvo skromno čistilnico surovega olja v Clevelandu. Danes je njegovo podjetje največje na svetu. 20% vsega petroleja, ki se na svetu proizvaja, izvira iz njegovih ležišč, 95% vsega prevoza petroleja in njegovih podproizvodov opravlja njegova organizacija, ki se imenuje »Standard Oil«. Od enega milijona dolarjev prvotnega kapitala se je v 60 letih dvignilo premoženje Rockefellerjevega podjetja na 2 milijardi dolarjev. Iz skromne ameriške tovarne je »Standard Oil« postala svetovno podjetje, ki ima svoje poveljujoče postojanke po vsem svetu, ki je gor do zadnjih let samovoljno diktiralo cene petroleju, rušilo vlade, če se mu niso pokoravale, dvigalo upore, če je bilo treba odstraniti neprijetne režime, organiziralo vojne, če ni bilo drugih sredstev, da je prišlo do svojega

cilja: do posesti petrolejskih ležišč ali do uničenja nasprotnih konkurence. Sele v povojni dobi si je Anglija ustvarila samostojno petrolejsko organizacijo »Anglo Persian Oil«, ki je ameriško diktaturo izpodrinila iz angleškega imperija, in tudi nizozemska družba »Royal-Dutch Shell« se je dvignila do takšne veljave, da danes drži ravnovesje z ameriško. Mednarodnopolitične borbe, o katerih smo uvodoma govorili, dandanes v glavnem niso nič drugega, kot vnanji odsev borbe med imenovanimi družbami za nadoblast.

Tudi naša država, ki je trenutno še brez petroleja, ni izven petrolejskih vrtincev. Ker ga sami nimamo, ga moramo drago kupovati, dražje kot vsaka druga država v Evropi. Sami ga pa ne moremo iskati, čeravno slutimo, da ga imamo v svojem podzemlju, ker mednarodni trusti tega ne pustijo. Če bi ga pa tudi našli, bi ga ne mogli sami izkoriščati proti volji petrolejskih diktatorjev, ki imajo vsa sredstva v rokah, da nam to preprečijo. Kakšen prah so dvignili petrolejski trusti, ko smo lani jeseni namignili, da bomo v Romuniji kupili lastna ležišča in da bomo petrolej sami čistili v lastnih tovarnah. Danes že vemo, da tega ne bo mogoče, ker bi to ne bilo v interesu »petrolejskih kraljev«.

To so samo nekatere misli, ki vetajajo ob priliki Rockefellerjeve smrti. In te misli nam povedo, da so sile, ki svet vladajo, čisto druge, kot si jih mi v svoji naivnosti čestokrat predstavljamo. Rockefeller je bil ena med njimi.

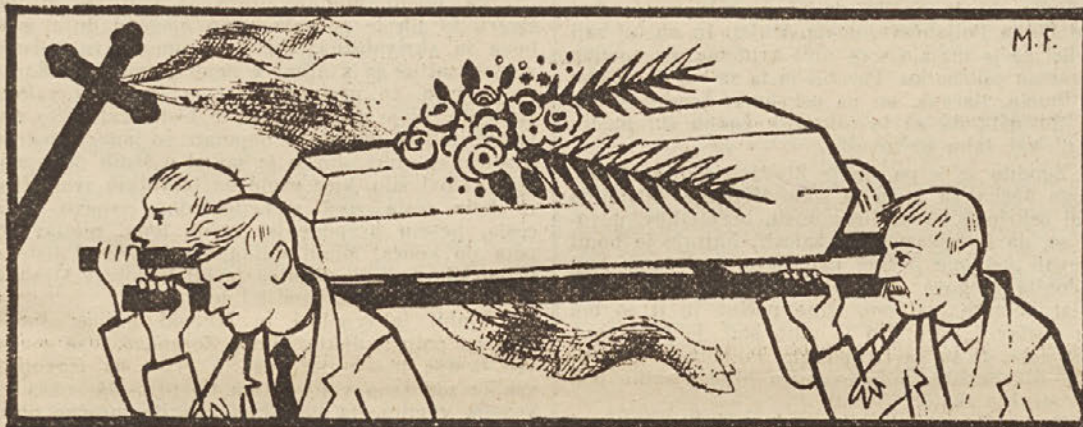
Z vrtov lepote

Družba sv. Mohorja v Celju je našo še dokaj siromašno mladinsko slovstvo spet obogatila z drobno, pa mladini posebno primerno knjigo. Jaeka Londona naša mladina že pozna. Ne pozna pa še njegove zgodbe o psu Buku. Napeta in vzgojno učinkujoča zgodba je izšla pod naslovom »Klic divjine« v lepem prevodu Pavla Holečka. Broširana knjiga stane 12 din (za neude 16 din), lepo vezana pa 18 din (za neude 24 din). Starši in vzgojitelji, pri poplavi slabega čtiva, kateri je sodobna mladina izpostavljena, nudite svojim otrokom in varovancem zdravo, pa obenem zanimivo čtivo! »Klic divjine« je zgodba, ki vam bodo mladi zanj hvalježni.

Ista založba je kot 12. zvezek zbirke »Cvetje iz domačih in tujih logov« izdala F. S. Finžgarjevo povest »Študent naj bo«, samoizpoved našega velikega besednika. Knjigo krasita slike pisateljevih staršev ter pisatelja samega. Pisatelj sam pa je napisal sledeče posvetilo, ki mnogo pove: »Po petindvajsetih letih sem bral spet to zgodbo o samem sebi. O, kaj solza sem videl teči v tej dobi! Solza mater zaradi otrok. In nobene solze zavoljo tega, ker sta oče in mati za otroka garala, si pritrgovala, stradala in vse potf obhodila; nobene solze zavoljo tega; vse so le prašale nepridnega: »Sin, zakaj si to storil?« — In sem videl sinove in hčere teh žalostnih staršev in v premnogih nisem doznal srca. Ni gorjé, če se sinu, hčeri spodsne. Gorje je, če žrtve staršev otroku ljubezni ne zbude: tiste ljubezni, ki vse pretrpi, vse prenese in tudi vse zmaga.« — Knjiga stane broširana 9 din (za neude 12 din), vezana 18 din (za neude 24 din). Naj bi zlasti med učeco se mladino našla mnogo prijateljev!

V »Glasnikovi knjižnici« so kot 9. zvezek izšle vrtnice za leto 1937 pod naslovom »Dobri Zveličar«. Napisal jih je znani in priznani duhovni pisatelj župnik Jožef Seigerschmid. So to ljubezniva premišljevanja o božjem Srcu, posejana s svetopisemskimi zgodbami. Premišljevanja za mesec junij so to, ki morejo verniku vltiti nove ljubezni in vere v dobroto in samo skrivnost božjega Srca. Toplo priporočamo. Naroča se po knjigarnah ali pa naravnost pri založnici »Upravi Glasnika presv. Srea Jezusovega« v Ljubljani, Zrinjskega cesta 9. Broširana knjiga stane 16 din, vezana pa 23 din, poštnina 2 din.

O »Knjižicah«, časopisu za duhovno probudo in prosveto, smo že enkrat nekaj zapisali. Dopolnimo še poročilo z novimi zvezki. Štev. 69 »Rdeči rudar« nam govori o slovenski rudarski družini, ki živi v tujini brez Boga, vklenjena v verige komunizma, ki pa najde spet pot k Bogu. Štev. 71 »Rdeče goljufije« govori o novi taktiki komunizma, ko se zavija v blesteče besede o človekoljubju in miroljubnosti. — Štev. 77 »Boljševiška protiverska načela« objavlja in pobija načela, ki sta jih priobčila boljševika N. Buharin in E. Preobraženski že l. 1919 v »ABC komunizma«. — Štev. 87 »Dela pričajo...« nam razliva resničnost božjega bivanja in božje dejavnosti v njegovih delih. — Štev. 80 »Očitki — Odgovori« pobija očitke, ki si jih komunizem izmišlja v borbi proti krščanstvu. — »Knjižice« so aktualno čtivo za preprostega kot izobraženega bralca. Njih cena (1 din za številko) je tako malenkostna, da si jih lahko nabavi vsakdo. Naročajte jih pri upravi, Ljubljana, Rakovnik.

Ne vemo ne ure ne dneva...

V zadnjem času je »KARITAS« izplačala cele zavarovalne vsote ob smrti sledečih članov in članic:

Modrussan Rozalija, Ljubljana, Metelkova 1;
Marčič Neža, Maribor, Pobrežje, Cesta na Brezje 10;
Sicherl Engelbert, Spod. Polskava 47;
Gričnik Marija, Zg. Radvanje 38;
Baumkircher Ivan, Celje, Prešernova 22;
Jakob Jožefa, Ljubno 16 (Sav. dolina);
Kac Ana, Počehova 34, p. Pesnica;
Vidrih Ludovik, Rakek 156;
Razboršek Alojzija, Cemšenik 32, Medija—Izlake;
Juvan Matevž, Stražišče pri Kranju 129;
Hočvar Janez, Zapoge 32, p. Smednik;
Kolmanič Ivan, Gor. Sv. Kungota 58;
Bozovičar Ivana, Skofja Loka, Spodnji trg;
Amon Ana, Ptuj, Panonska 5;
Šmajd Ivana, Orehovlje 9, p. Kranj;
Mehera Adalbert, Ljubljana, Vodnikova 18;
Aleš Marija, Rašica 13, p. St. Vid nad Ljubljano;
Kraljič Josip, Ljubljana, Vodovodna 52;
Kotnik Frane, Fram 87;

Kariž Ferdinand, Ljubljana, Glinška 7;
Markič Ignac, Tržič, Ulica Ahačiča Franca 19;
Zalaznik Franc, Vič, Cesta na Brdo 156;
Jakomin Filip, Vnanja gorica 47;
Mlinarič Marija, Maribor, Cvetlična 8;
Kumer Marija, Tinje 14, p. Slov. Bistrica;
Štrus Marija, Ljubljana, Galjeveca 234;
Stare Helena, Ljubljana, Cerkvena 13;
Rems Ivana, Ljubljana, Japljeva 4.

Brezplačno sta bila zavarovana:
Kalan Terezija, Cigelnica 7, p. Naklo pri Kranju,
in Tomšek Alojz, Zagorje ob Savi,
ker so starši zavarovani za posmrtnino,

V maju 1937 se je prijavilo v »Karitas«

692

novih zavarovancev.

»KARITAS«.

Mimica Konič:

Mlin nad Savo

(Zgodovinska povest iz 14. stoletja.)

I.

Temna noč je ležala na pokrajini, tako temna, kakor so samo tiste pozne jesenske noči, polne mraku in boli. Sava je tekla po svoji večni poti, šumela je enakomerno; valovi so si morda pripovedovali davne pravljice, segajoče v stoletja nazaj. Vse drugo je molčalo; to je bil tisti molk, ki zareže globoko v dušo in govori v njej glasneje od besed. Tišina, skoro zlokobni mir, je motil edino šum Save, ki se je zaganjala v obrežje, togotno

grizla zemljo in se vračala zopet nazaj na sredo struge. To noč, ko ni bilo na nebu niti ene zvezdice, so vasice molčale, tihe, pogreznjene v globok sen. A zdelo se je, da v tem miru in molku nekaj pritiska vasice k tlom, kakor mora, kakor zločesti vodomec. Izmed nizkih, lesenih koč se je izvil tih, pridušen vzdih, poln nepopisne bolesti in zaplaval čez spečo pokrajino. Vsa dežela je zatrepetala pred tem vzdihom, vzdrhtela je za hip, pa zopet onemela.

Nič ne stane, če zahtevate od nas ponudbo.

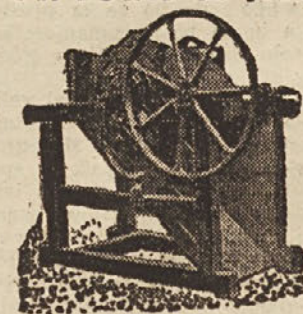
Ročne in vitelne mlatilnice, mlatilnice s tresalniki in siti, vezalniki l. t. d.

Morda imate star stroj, pa bi ga dali v račun.

FERDO SMOLA

poljedelski stroji in plugi

SV. JURIJ ob južni železnici.

Podjetne
krajevne
zastopnike
iščemo!

Ilustracije in kličaji

dažo reklamni seke pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uporabite le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotisk • Knjižotisk
Bakrotisk • Kličarna
Litografija • Offsettisk

JUGOSLOVANSKA TISKARNA LJUBLJANA KOPITARJEVA UL. 6

Čas prinaša rešitev. Mladoporočenca sta se stalno prepirala. Ona je hotela imeti avtomobil, on pa je bil mnenja, da bi si nabavila le motor s prikolico. Po nekaj mesecih vpraša ženo prijateljica, kako se je rešil spor, ali za avtomobil ali za motor? Žena pa: »Našla sva srečnejšo rešitev.« — Prijateljica: »Kakšno?« — Žena: »Ne enega, ne drugega nisva kupila. Kupila pa sva otroški voziček.«

Usem Slovencem!

Letos bo 1. septembra minilo 30 let, odkar je bila na Brezjah, največji slovenski božji poti, veličastna slovesnost: kronanje čudodelne podobe Marije Pomočnice.

Primerno in hvalevredno je, da se spominjamo tega veličastnega dogodka in da pokažemo svojo ljubezen do svetega kraja, ki je drag in ljub vsem Slovencem. Saj se ne imenujejo Brezje zastoj slovensko »Čenstohovo« in gorenjski »Lurd«, kamor prihajajo tako radi Slovenci iz naše domovine, pa tudi Slovenci, ki žive v tujih krajih in deželah. Odveč bi bilo opisovati vsa romanja iz bližnjih in daljnih dežel, odveč bi bilo naštevati vsa telesna in duševna ozdravljenja, ki so se izvršila na priprošnjo Matere božje na Brezjah. Koliko žalostnih in zdvojenih src je tu našlo tolažbo, koliko obupanih človeških otrok je dobilo pri Materi na Brezjah pomirjenje!

Zato je sveta dolžnost vsakega Slovenca, da se spomni letos Marije Pomočnice na Brezjah! Kako ji hočemo pokazati svojo ljubezen in vdanost?

Prav ob 30 letnici njenega kronanja smo si zamislili, da bi bilo potrebno preurediti prostor pred cerkvijo, da bo že ta prostor pričal o svetosti kraja in da bo že zunanost kazala, da smo blizu svoje Matere. Načrt je v splošnem zasnovan takole:

Na prostoru pred cerkvijo naj bi nastal velik park, v katerem bodo spomeniki naših zaslužnih mož in Marijinih častilcev. Tu naj bi stal grob neznanega slovenskega vojaka, spomin vseh slovenskih vojakov, katerih trupla leže križem sveta, po vseh deželah, kjer je vihrala vojna morija. Spomenik naj bo pričal kasnejšim rodovom o velikih žrtvah, ki jih je prinesel slovenski narod za svojo svobodo, dasi se je bojeval za tujo korist. Nekje v parku se bo dvigal steber, iz katerega bo

Mlin nad Savo pod Okroglim je bil molčoč. Voda ni več padala čez kolesa in nikjer ni bilo zaznati žive duše. Sava pod mlinom je šumela; tako je šumela vedno, iz dneva v dan, iz leta v leto. Studenec, ki je tekel čez mlinska kolesa, se je razbijal na lopatah v tisoč tenkih curkov, ki so se v tesnem boju zopet združili in se zapodili proti Savi. Mlin s slamnato streho se je plaho stiskal v breg, pod silne pečine, ki jih je bilo vse polno. V nočni temi so kipele v nebo, kakor zločeste pošasti, kakor strašni duhovi. Videti je bilo, kot da se bodo te ogromne, sive pečine vsak čas podrle in strle pod seboj mlin in njegove prebivalce. A te pečine visijo tako že stoletja in mlin ima pod njimi varno zavetišče pred nevihtami in viharji.

Ponoči so se ljudje ogibali mlina nad Savo. Zdel se jim je skrivnosten, skoro strašen. Premnogokrat se je vaščan strahoma križal, če se je zamudil po Marijinem zvonjenju v mlinu in je v mraku hitel ob strmih pečinah domov. O tem mlinu so si pripovedovali ob zimskih večerih čudno in grozno zgodbo.

Pred sto ali še več leti ni bilo mlina nad Savo. Samo neizmerni, zlokobni skladi kamenja so viseli nad bregom, preraščalo jih je bodeče trnje, kuščarji in gadje so gnezdlili v duplinah.

Tedaj je prišel v graščino na Okroglem nov oskrbnik, lep in mlad, gori iz nemških dežel. Toda bil je novi skrbnik zloben in krut, tlačane je zapiral brez vzroka v temnice, pretepal jih je neusmiljeno kot pse.

Na Okroglem je bila tedaj hči kmeta Poljanca, lepa Živka, zala, da je slovela po vsej pokrajini, od Triglava pa doli do Ljubljane. Po Gorenjskem, po Poljanski in Selški dolini je bilo znano ime lepe Živke Poljančeve, cveta deklet. In ob tej zali deklici se je otajalo srce tudi krutemu, brezmejno zlobnemu oskrbniku. Pozabil je ta satan, da je ona hči kmeta, tlačana, on pa oskrbnik. Ljudje so začeli govoriti, da se je oskrbnik čudno spremenil, da ni več tako nečloveški.

Zgodilo se je pa, da je Živka porodila otroka, zalega dečka, in to jo je stalo življenje. Odslej je taval oskrbnik okrog brez misli, brez ciljev, govornil so, da bo zblaznel od žalosti. Najraje je hodil sedevati pod one pečine nad Savo, ker samo tam je dobila njegova duša pokoj. Nekega dne pa je poslal delavce pod one silne pečine in ti so mu tam postavili mlin. Ko je mlin stal, je vzel sina, malo dete, ki so ga izrejali pri Poljancu, se odpovedal oskrbništvu in pobežnil z njim v mlin, pod tiste strašne skale.

Danes še gospodarijo pod pečinami potomci Poljančeve Živke in oskrbnika iz nemških dežel. Ljudje so govorili, da se usoda gradu in mlina čudno prepletata.

Mlin pod Okroglim je bil skrivnosten, kakor je bila zagonetna okolica. Ves teman in mračen je čepel v Grabnu, roj tajnosti ga je obdajal.

To temno jesensko noč so kolesa že počivala. Skozi okno, vse zaprašeno, je rahlo svetila luč in sipala žarke na vodo, ki je bobnela v Savo. Mlinar Jurko je sedel v mlinu na stopnicah. Samoten si je podpiral kodrolaso glavo in črne oči so zamišljeno strmele v tla. Treska je gorela v čelešniku in sence so nemirno begale po mlinu. Skrivale so se za pajkelj in za stope, tiste mračne sence, ki jih je vse polno ob otožnih, jesenskih nočeh. Tiste sence, ki napolnijo človeku dušo z žalostjo, z obupom, s tisočermi bolestinami čustvi.

Jurko je strmel v tla, posuta s sivim prahom in prisluškoval enakomernemu šumu vode. Vse življenje poslušal ta šum in vendar najde vedno znova lepoto in mir v njem. Toda nocoj je bilo tudi njemu težko pri srcu. Še sam ni vedel, odkod se je vzela tista bolesta otožnost, ki je je bilo nocoj polno sree. Jurko je živel pod temi pečinami, z vso dušo se je vsesal vanje, pil je njihovo grozno lepoto, srkal njih tajnosti. Premnogokrat je stopal mladi mlinar Jurko ob studencu, ki je gual mlinska kolesa in občudoval veličastnost strašnih pečin, iz katerih je lila voda. Tekla je nevede proti Grabnu in tvorila čudne like. Dolge kodelje mahu, ki so visele od pečin, so postale trde; še stoletja bo morda tekla voda po njih in bodo okamenele popolnoma. Pod pečinami, v dolgih sivih duplinah so se tvorili kapniki. Voda, polna apnenca, je kapala pod temi sivimi oboki; počasi sicer, a vztrajno je delala narava. Jurko je občudoval veličastno silo narave, dan za dnem je pohajal pod silnimi pečinami in se ni naveličal gledati te divjine. Sam je bil v mlinu z bolno materjo in z bratom Tinom, ki ga ni nikoli dolgo držalo v Grabnu. Tine je hrepenel po poljanah s cvetočimi travniki, po hišah z rožami na oknih, po soncu, po veselju. In v Grabnu pa veselja ni bilo nikoli, v mlinu je veselji vrisk umrl, še preden se

je spočel. Na mlinskih oknih ni bilo rož, te so oveneale, ko je legla mati v posteljo, iz katere ni več vstala. Ob mlinu je rastle le grmičevje, doli izpod pečin je sililo bodeče trnje, osat se je bohotil ob poti v mlin. Velika lopa je stala prazna, vozovi pod njo so zarjaveli, ker jih ni nihče rabil. Vse je bilo pusto in prazno. A mladi Jurko je ljubil to praznoto, ljubil je mrak in hlad, ki ga je bil Graben poln. Čudno tujega in nerodnega se je počutil na ravnini, v vasi, med veselimi, smejočimi se ljudmi. Na Jurkotovih ustnahn je smeh igral malokdaj; v cvetu let je bilo njegovo lice mračno, otožno, resno. Pečine so mu vlile v srce ta mrak, to bolešno otožnost, ki se je ni znal iznebiti. Jurko je čul in videl stvari, ki jih brat Tine ni zaznal nikoli. Iste stvari je videla tudi mati, ki je prišla s polja v ta Graben, ki jo je hitro vso zajel.

Cesto je šumelo v vrhovih dreves, ječalo, vzdihovalo in tulilo, da se je duša mladega mlinarja stisnila v čudni bojazni. Jurko je vedel, da tuli v vetru duša grajskega oskrbnika, ki je postavil ta mlin in ne najde miru. Oskrbnikovi duši pa drugje duh Jurkotove babice, ki je prišla sem iz sončne poljane in se ni mogla privaditi medleče svetlobe v Grabnu. Po treh letih bivanja v mlinu so našli mrtvo v Savi, vsem je bilo jasno, da se je sama utopila. Obe duši zdaj delata pokoro, ječita v vetru, tulita in bolno plakata. A peči v Grabnu so neusmiljene, nikjer ne najdeta tolažbe, nikjer skrivališča, kjer bi bili varni pred ledeno viхро. Razen Jurkova in matere ni nobeden razumel vzdih in joka v vibarnih nočeh. Ljudje v vasi s orekali, če so čuli čuden jok in vzdihovanje iz Grabna: »V mlinu straši.«

Pa mladi mlinar Jurko je čutil še druge stvari, ki jih je poznala samo njegova duša, globoka in skrivnostna. On je razumel sive pečine, pogovarjal se je z njimi v nemi govorici, kakor s svojo dušo. In premnogokrat je strmel v valove studenca, ki je gonil kolesa in bistri valčki so mu vedeli toliko povedati. Sepetali so mu o poljih, o soncu in sreči. Jurko je sanjal o tistih poljanah, kjer valovi žito, kjer cveto na travnikih ivanjščice in bela cesta vodi v nedogledno daljavo, bela cesta, pesem brepenja, večno lepa, nikdar izpeta do konca. Mladi mlinar je bil vesel tistega pripovedovanja, a navajen je bil temote v Grabnu in ni si želel ven, proč od tod.

Ljubil je črnolasi in črnooki mlinar Jurko gori na poljani deklet, Minco Zoranovo. Vse sonce, vse cvetje, pesem na vasi in vrisk na travniku, vse je združeno v njej. Ona bo prinesla sonca in veselja v mlin, da bo od tod izginila mračna otožnost. A v dnu duše, prav v skrivnem kotičku je čutil Jurko, da mu bo Graben tuj, nerazumljiv, če bo kdaj v njem preveč radosti in smeha.

Noč je tekla naprej, treska v čelešniku je dogorevala. Jurko je vstal in vtaknil novo tresko v obroč. Svetloba je postala močnejša, zdelo se je, da je v mlin prišlo nekaj novega veselja.

Jurko je zopet sedel na stopnice k pajkeljnu. Zunaj se je zabliskalo, potem je zagrmelo. Grom je odmeval od strmih pečin, da se je Graben skoro tresel od srlnega odmeva. Na okno, ki je imelo šipo iz svinjskega mehurja, so udarile prve kaplje, močno, da je votlo zabobnelo. Zunaj se je začela igra narave, ki pa ni plašila mladega mlinarja, saj je je bil navajen.

Iz hiše se je tedaj začul slaboten klic:

»Jurko!

Mlinar je vstal in stopil v hišo. Vrata je pustil odprta, da je snop svetlobe planil v hišo, prav do bolne matere na postelji.

»Kaj je, mati?« je vprašal Jurko.

»Bodi pri meni, sin moj,« je mali govorila čisto tiho. »Poglej, kako zunaj besni nevihta.«

Jurko je sedel na končnico postelje in prijel mater za roko, vso šibko in velo, da so ji žile prosevale skozi kožo.

»Zakaj se bojiš nevihte, mati?«

Mlinarica je tesneje stisnila sinovo roko.

»Jurko, sin moj, ti tega ne umeš. Ti si se rodil v Grabnu, tu si zrastle, nikoli nisi bil drugje. Ti razumeš ta strašni grom, meni je še vedno tuj in grozen, dasi sem v tem Grabnu že pet in dvajset let. Jaz sem rastle na ravnini, gori na Okroglem, kjer je vse veselo, vse polno sonca. A vendar sem vzljubila Graben, ker je bil tu tvoj oče, ki sem ga ljubila, ker sta se tu rodila ti in Tine. In zdaj je oče umrl, Tine se mi je odtujil, ostal si mi samo še ti in pa — spomini na mlada leta.«

Sin je prikimal.

»Mati, moji spomini na mlada leta ne bodo sončni, kakor so Vaši. A vendar bi zanje ne menjal z Vami,« je tiše dostavil.

Mlinarica je z ljubeznijo gledala Jurkova, živo

podoba njenega moža, ki je umrl pred desetimi leti. Tudi on je ljubil pečine, tudi on je doumel skrivnosti Grabna.

»Jurko,« ga je zopet nagovorila mati. »Kdaj se oženiš?«

»Oženim?« je zateglo vprašal sin.

»No, da. Sami ne moremo. Saj vidiš.«

»Mati, dokler boste Vi živi, se ne oženim. Ostanimo sami, tako je najlepše. Če bi imel ženo, bi polovico svoje skrbi in ljubezni dal njej in bi bili Vi prikrajšani. In mlad sem, štiri in dvajsetkrat sem videl prihajati svetega Jurija v deželo, pa bi se ženil?«

»A povej mi, kje se boš ženil?«

Jurko je zardel, a materi ni hotel in tudi ni mogel lagati. Zato je počasi odgovoril:

»Minco Zoranovo bi vzel, saj jo poznate.«

»Bog te blagoslovi, sin, Bog ti daj srečo!«

Umolknila sta. Nevihta je besnela s podvojeno silo. Valovi razpenjene vode so butali ob skalnato obrežje pod mlinom. Dežne kapljice so tokle na okna, luč v mlinu je trepetala v vetru. Srca so bila obema težka, zato sta molčala. Zdaj je zunaj potegnil silen piš vetra, da so se vrhovi dreves nagnili drug k drugemu. Na okno je udarila veja stare hruške, ki je rastla zraven mlina. Zunaj pa je zajučalo, zatulilo in zaplakalo, da se je vzdih odbil od sivih pečin, kipečih nad mlinom. Zdelo se je, da ee v tem ječanju vetra čuje bolesten plač in peklenski smeh, ves grozen in plašen.

Mlinarica je stisnila Jurkotovo roko in iz njenih oči je sijala groza, da se je mladenič stresel.

»Jurko, duše so zopet začele svoj strašni ples,« je šepnila. »Duši oskrbnika in tvoje babice plešeta v vihri in iščeta pokoja. O, kako zelo sem se vedno bala tega strašnega plesa.«

Tudi Jurkoto je bilo težko, a je tolažil mater.

»Nič ni, mati. Veter tuli, nič drugega ni.«

»Veter tuli? Ne, ne. Ne čuješ, sin, kako bolešno joka in vzdihuje? Če bi bil v taki noči doli pod mlinom, potegne te neznana sila v tisti zeleni, globoki tolmun. Ti to veš, saj ti si njegov sin in on je vse to tako živo občutil.«

Mladi mlinar je strmel v materine plašne oči.

»Mati, ali Vam je žal, ali Vam je kdaj bilo žal, da ste prišli sem v Graben, med sile, ki pred njimi trepetate?«

Mlinarico je speklo sinovo vprašanje.

»Žal naj mi bo? Čemu? Sem doli sem prišla, ker je bil tu dom tvojega očeta, ljubim Graben, ker ga je tudi on ljubil, ker je bil privezan s stoterimi vezmi nanj. In če bi mi kdo velel ili od tod, bi ga ne ubogala. Če bi mlin pogorel do tal, bi sedla na tiste ožgane groblje in bi tam umrla. Tu mi je bilo življenje, tu mi bodi tudi smrt.«

Oči so se mlinarici zaiskrile v nekem ponosu. Jurko je zrl v blede, izhirani obraz svoje matere, kateri je še vedno nosil na sebi nezabrisane sledove nekdanje cvetoče lepote. Zdaj se je zopet obrnila še bolj k sinu in rekla plašno:

»Jurko, nocoj je vernih duš večer?«

»Da.«

»Čuješ li, ali ni tako, kot bi tulili mrliči?«

Res se je vihra zunaj še bolj razbesnela. Tudi Jurkoto je stresel mrz in hitro je odgovoril.

»Mati, pustite mrliče, naj mirno počivajo.«

»Jurko, ti ne veš, da nocojšnji večer vstanejo mrliči iz grobov in poletijo, tuleč in plakajoč, nazaj v svoje nekdanje domove.«

»Motite se, mati. Mrliči se ne vračajo, oni spe mirno, nevzdravno, nič jim ne moti počitka.«

»Vračajo se, pravilo so mi že moja rajna mati.«

Zopet sta oba prisluhnila vihri. Bliskalo se je neprenehoma in ves Graben je bobnel od gromov. Tako turoben je bil ta večer, kakor že davno

ne nobeden. Mlinarica je vselej tesneje stisnila sinovo roko, kadar je posebno močno zagrmelo.

»Mati, umirite se in zaspate,« je zaprosil Jurko.

»Da, saj res, zaspala bom.«

Trepalnice so ji padle na oči in roka je izpustila sinovo. Nekajkrat se je še stresla, če so veje udarile na okno, potem pa je mirno zaspala.

Jurko je odšel po prstih iz hiše in tiho zaprl za seboj vrata. V mlinu je zopet dogorevala treska-smolnica, Jurko je zataknil novo. Sedel je na stopnice pod pajkelj in prisluškoval divji vihri zunaj. Srce mu je bilo nocoj tako čudno bolno, kakor bi veselje na svetu že zdavnaj umrlo in bi se sreča izgubila neznanu kam. Jurko je sedel na prašnih stopnicah n polglasno vzdihnil:

»Ah, kako strašna noč je nocoj. Tako je mračna in bolesta, da smrt ne more biti bolj.«

Mislil je zali mlinar Jurko na brata Tineta, ki ne pozna plesa duš in ne čuje tuljenja mrličev na večer vernih duš. On hodi vsočasno v Zabukovje, med vesele gorjance, ki gledajo vso pokrajino pod seboj s strmega pobočja svetega Jošta. Vsa Gorenjska jim leži pod nogami, vse Sorško polje jim je razprostrto, kakor na dlan. In Tine je vesel, prešeren, on hodi v Zabukovje, kjer so gorjanci, drzni, trdni, mogočni. Oni ne umejo vzdihov noči, ne prisluškujejo šepetu savskih valov, ne sprejemajo vase tajnosti podzemeljskih jam s kapniki. Oni vriskajo in pojejo, Jurko tožno pre-mišljuje. Njihov svet je polje, zeleno in smejoče se. Po gozdovih hodijo in drevje podirajo, prav nič se jim ne smili. In razposajeni so pri tem, sam smeh jih je. Druguje jim sreča, zvon svetega Jošta jim prinaša pozdravljenje z one strani hriba, prav od zelenega Blegaša in od Poljanske doline.

Tu v Grabnu sonce le redkokdaj sije in pečine visijo nad streho, tako resne, da ti njihova resnost skoro reže v dušo. In Jurko ne ume veselja, ne zna glasno zavriskati, popevka je njegovi duši tuja. Njemu je samota družica, tožne misli so mu najboljše prijateljice. A Jurkoto ni žal zato, saj ima navzlic temu v srcu nekje košček tihe sreče in pa lepote, ki se je vsa leta napajal z njo, tiste lepote, sicer resne, skoro otožne, ima toliko, kakor nobeden izmed veselih gorjancev.

Nevihta zunaj še vedno ni prenehala. Grmelo je manj, dež pa je lil kar v curkih. Jurko je vstal, se pretegnil in zazdehal:

»Spat pojdem.«

Zopet je zazdehal in ponovil sam sebi:

»Da, spat pojdem.«

Že je stopil k čelešniku, da bi ugasnil tresko, ki bi lahko zanela požar, ko začuje močno trkanje na vratih. Jurko je obstal in čisto tiho poslušal.

»Kdo bi prišel v taki vihri v mlin?«

Trkanje na vratih se je ponovilo, a postalo je še močnejše. Jurko se je nasmehnil.

»Aha, Tine je. Čudno, da se je v nevihti vrnil domov.«

Stopil je k vratom in odrinil težki leseni zapa-h v steno. Tema mu je zajejala nasproti, piš vetra in dežne kaplje so mu udarile v obraz, da se je umaknil nazaj s praga.

V mlin so tedaj stopili trije neznanci v meniških kapucah. V svitu luči je Jurko videl, da so bili vsi trije močni, visoki ljudje in premočeni do kože. Obrazi so jim bili blede in zagrizeni, oči so nekako čudno bleščale.

Jurko se je prvi hip zmedel, potem pa je hitro pograbil za vrati stoječo sekuro in jo dvignil, pripravljeno na boj.

»Kdo ste, da se upate sredi noči vpasti v mojo hišo?« je zavpil in jih grozeče gledal.

(Nadaljevanje sledi.)

vrela voda, kot simbol vrelca ljubezni Marijinega srca. Na vrhu stebra pa bo kip Marije Pomočnice.

Načrti so izgotovljeni po soli našega svetovnega mojstra arh. prof. Plečnika, ki je po-eril izdelavo osnutkov arhitektu Valentinčiču. Izvedbo tega načrta pa je prevzela Zveza bojevnikov, da se tako od-dolži umrlim vojakom iz svetovne vojne in da pokrepi vero v pomoč Nje, h kateri so se zatekali v najhujših dneh in pri kateri se zbirajo vsako leto v zahvalo in počaščenje. Prav letos bodo bo-jevniki petnajstič po svetovni vojni obiskali Brezje.

Zamisel je lepa in velika. Na vas, dragi Slo-venci, pa je, da jo uresničite. Obračamo se torej na vse, ki jim je lepota božje poti »Marije Poma-gaj« pri srcu, na župne urade, na naše občine, na denarne zavode in na posameznike, da z gmotnimi sredstvi podpro to lepo akcijo. Na ta način bomo najlepše proslavili 30-letnico kronanja in pokazali, da smo kljub velikim žalostnim trenutkom, ki so nas v tem razdobju zadeli, ohranili vero, da smo vredni nasledniki rodu, ki je izvedel načrte za kronanje.

Še je v nas ljubezen do nebeške Matere, ki bo naše delo blagoslovila. Uslišala in bogato na-gradila pa bo tudi vse tiste, ki bodo pripomogli, da bo njeno bivališče na naši Gorenjski tudi na zunaj kazalo čustvo in srce našega naroda. S tem bomo vsemu svetu pokazali, da smo Slovenci res »Marijin narod.«

Častni odbor: Dr. Marko Natlačen, ban. — Dr. Anton Jeglič, titl. nadškof. — Dr. Gregorij Rožman, knezoškof ljubljanski. — Dr. Ivan J. To-mažič, knezoškof lavantijski. — P. Bonaventura Resman, rektor svetišča in gvardijan na Brezjah. — Dr. Juro Adlešič, župan ljubljanski. — Dr. Alojzij Juvan, župan mariborski. — Alojzij Mihelič, župan celjski. — Dr. Alojzij Remec, župan ptujski.

Za župansko zvezo: Ferdo Novak, na-čelnik. — Jože Strnad, tajnik.

Zveza bojevnikov: Mirko Ratej, predsed-nik. — Rudolf Wagner, I. podpredsednik. — Anton Drobnič, II. podpredsed. — Rudolf Lukež, tajnik. Ivan Gajšek, blagajnik. — Rado Šturm, odbornik.

Sejmi v juliju 1937

Prvi terek v Črnomlju; drugo soboto po sve-tem Petru in Pavlu v Nemški Loki; 1. v Krškem, Podčetrtku in Jurklostru; 2. v Novi Stifli, Petrovčah, na Tinskem, pri Sv. Tilnu ter v Rakičanih; 4. v Velikem Gabru, Krškem, Zireh, v Rečici ob Savinji, v Marenbergu, Vojniku, Sp. Ko-strivnici, Vuzenici; 5. v Mengšu, na Vidmu ob Krki, v Peklu pri Poljčanah, pri Sv. Lenartu nad Laškim, v Dokležovju; 8. v Gradcu (Črnomelj), Pišecah; 9. v Tirni; 10. v Dobovi, Poljčanah, Pu-concih; 12. v Horjulu, na Planini, v Kranju, v Gorenjski Planini, Zg. Tuhinju, Ljutomeru, Ro-galatu, Šoštanj, pri Sv. Marjeti v Slov. goricah, na Planini; 13. v Trebnjem, Starem logu (Ko-čevje), v Jagnjenci (Svibno), v Litiji (živinski), v Koprivnici, v Ločah pri Poljčanah; 15. v Škocjanu, v Zdolah (Pleterje), v Šmarjeti pri Rimskih To-plicah, v Beltincih; 16. v Dobju; 17. v Radečah pri Zidanem mostu, v Zdenski vasi, na Muti, pri Sv. Filipu pri Veračah; 18. pri Sv. Lenartu v Zabukovju nad Sevnico; 19. v Arčičah; 20. v Osil-nici, Koprivniku, Bogojini, Vitanju, Loki pri Zus-nu; 22. v Sodražici, na Jesenicah na Dolenj-skem; 23. v Banji Loki; 24. v Semiču; 25. v Ko-čevju, na Vrhniki, v Loki, v Veliki Loki na Te-menici, v Bistrici, Kozjem, na Selih, pri Sv. Ur-banu pri Ptuj, v Zalcu, v Slov. Bistrici, v Mežici, v Dobrovniku; 26. v Leskovcu, Višnji gori, Dom-žalah, Radovljici, Bitnjah, Bohinju, Cerknici, Framu, pri Sv. Križu pri Ljutomeru, na Tinskem, v Teharjih; 27. v Toplicah; 28. v Dol. Lendavi; 30. v Konjicah, v Dolu pri Hrastniku, v Zagorju pri Kozjem (če je ta dan praznik, dan pozneje). Na dan Mar. obiska v St. Gothardu, Sred. vasi, Kočevski reki; pon. po sv. Urhu na Polšniku pri Litiji, na Slačnem vrhu, na Travi, v Lembergu; četrtek po sv. Urhu v Žužemberku; soboto po sv. Urhu na Brezovem pri Litiji, v Boštanju; sv. Mohorja in Fortunata dan v Jagnjenci; pone-deljek po sv. Marjeti v Metliki; na dan sv. Magda-lene v Hinjah, pri Sv. Magdalen (Podčetrtke), pri Sv. Urbanu (Slivnica); ponedeljek po sv. Ja-kobu v Kostanjevici, Lukovici, Šmartnem pri Li-tiji (živinski in kramarski), v Telčah, Ormožu; sv. Kilijana dan pri Sv. Juriju v Svičini; drugi ponedeljek v mesecu na Bregu pri Ptuj; pone-deljek po škapatirski nedelji pri Sv. Barbari in v Oplotnici.

Ivan Martelanc, Ljubljana:

Zavarovalna banka „Slovenija“

(Nadaljevanje.)

Vošnjak sam priznava, da Costi osebno ni mo-či očitati sebichnosti, ali celo prevare pri vsej akciji, da pa je bil vsekakor prepodjeten, naravnost san-gvinično nagel pri delu, a premalo izkušen v za-varovalstvu ter je slepo sledil Treuensteina. Moža je premotil nenavadno hitro in razmeroma lahko nakopičen denar. Nekateri uvidni gospodarstve-niki so kmalu začeli slutiti, da z banko ne bo vse v redu. Na njih svarila je vlada zaenkrat le zahte-ovala, da morajo izstopiti iz upravnega sveta vsi uradniki. Tedaj so se tudi v »Slovenskem narod«

pojavi prvo glasovi, ki so opozarjali na resen po-ložaj, v katerem da se banka nahaja.

Vendar je bil kljub vsemu pričakovanju občni zbor 29. maja 1873 miren. Izmed 70 navzočih del-ničarjev je bila velika večina z upravnim svetom. Očividno so vsa svarila smatrali le za izraz nevošč-ljivosti »mladih«, ki so se zbirali okrog »Nar-oda« in vedno ostreje manifestirali svoje nasprot-je do »starih«; po drugi strani sta pa Costa in Bleiweis skrbno pazila, da nista prišla v nasprotje z duhovščino, dasi sta sama bila prav za prav rea-

Mestna hranilnica Ljubljanska

Nove vloge Din 67.000.000.-

opročene stare vloge „ 72.000.000.-

Skupaj . . Din 139.000.000.-

**Vse te vloge izplačljive
brez vsake omejitve.**

Za vse vloge jamči
mestna občina Ljubljanska.

Pasijonska procesija,

izvirajoča iz l. 1721, se bo v Škofji Loki tudi letos izjemoma priredila, in sicer v okviru prosvetnega meseca, ki traja od 11. julija pa do 8. avgusta t. l. Videli boste v teh dneh štafetni tek z groba matere velikega dr. Kreka v Selcih, odkoder bodo nesli fantje posebno listino na grob velikega Evangelista v Ljubljani. V nedeljo 18. julija bo glavni dan, ko bo blagoslovljena nova društvena zastava (delo g. prof. Staneta Kregarja in šolskih sester) za 40 letnico loškega društva.

V soboto zvečer 24. julija in v nedeljo zvečer 25. julija, ko Ločani praznujejo svojega farnega patrona, in še naslednjo soboto in nedeljo zvečer pa bo vsakdo doživljal z igralci Pasijonsko procesijo, ki so jo uprizarjali Ločani in okoličani dolgo vrsto let. Čudovito lepi so prizori, ki se vrste eden za drugim na posebnem odru na prostem. Adam, naš prvi oče, nastopi, Adamovi otroci, za njimi Smrt, skupina angelov z mučilnim orodjem našega Odrašenika (Žebli, lestva, krona), za tem sledi procesija »cunftarjev« (članov raznih celov): krojači, lončarji, čevljarji, peki, mesarji itd. — Posebnost je zopet »mrtvaški marš«, ko pelje Smrt za seboj zastopnike vseh stanov od papeža in škofa in cesarja in kralja pa notri do berača. Strah te pa prime, ko gledaš dalje Luciferja, ki pripelje pogubljeno dušo, katero gnjavi. Vse to je predigra, kateri pa sledijo prizori iz Jezusovega trpljenja, ki se pa zopet predstavlja na posebna načine. Vmes je precej lepih pesmi, katere naj poje vse ljudstvo, ki je na prireditvi. Večje skupine naj že vnaprej javijo svojo udeležbo na »Pasijonski odbor«, da se prostor rezervira.

Slovenski mlekarški list. Glasilo Zveze mlekarških zadrug v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica 7/II. Naročnina na leto 18 Din, na skupni naslov (najmanj 10 izvodov) le 12 Din. Izhaja vsakega prvega v mesecu. Doslej je izšlo 5 števk. — Mesečnik je novost v slovenskem časopisju, a potrebna novost. V zelo poljudnih člankih nas seznanja s toliko perečimi vprašanji produkcije, prodaje, konsuma mleka in mlekarških izdelkov.

Težave trgovskega potnika. Trgovski potnik je prišel s potovanja in poročal šefu o uspehu. Šef ga vpraša: »Ali pri Tovorniku niste bili?« — Potnik: »Bil.« — Šef: »Pri njem ste gotovo dobili naročilo.« — Potnik: »Da, kar dvoje naročil.« — Šef: »Kar dvoje?« — Potnik: »Da. Najprej mi je naročil, naj se izgubim, potem pa, da naj se mu nikdar več ne prikažem.«

Razumljivo. Mož ženi: »Sinoči sem se v kavarni spril z Erhatičem in hotel mi je pripeljati pet klobut.« — Žena: »Točno pet. Odkod to več?« — Mož: »Če ne bi bil hotel, mi jih ne bi bil pripeljal.«

lista. Ta njun oportunistem jima je tudi v banki »Slovenije« ohranil zaupanje in obdržal večino. Dr. Costa je na občnem zboru poročal, da je bilo izdanih 5.871 police z zavarovalno vsoto 11 milijonov gld., v pozavarovanje je banka prevzela 12 milijonov gld. vrednosti. Tudi sicer se je poročilo ravnateljstva glasilo zelo optimistično. Dr. Bleiweis je predlagal zahvalo predsedstvu za uspešno delovanje in dodal neke nasvete upravnemu svetu glede varčevanja. Dr. Vošnjak je zahteval, naj bi se v poročilu v bodoče ne navajali le dohodki, ampak podrobno označili tudi izdatki. Namesto uradnikov, ki so na zahtevo vlade morali izstopiti iz upravnega sveta, so bil izvoljeni dr. Karel Bleiweis, Costov svak Schollmayer, Souvan in Pakiž. V splošnem je razpoloženje voditeljev podjetja ta dan bilo kar veselo in zvečer se je vršila živahna narodna veselica. Kmalu po občnem zboru pa je Treuenstein sprevidel, da ne bo več dolgo mogel prikrivati dejanskega položaja podjetja. Predložil je dr. Costi spomenico, kjer je poudaril, da je od 300.000 gld. vplačanega delniškega kapitala ostalo le še 45.000 gld., vse ostalo da se je porabilo za tekoče stroške; odkrito je priznal, da je banka v zelo nevarnem položaju. Prav tedaj je tudi dr. Zarnik izstopil iz upravnega sveta; deloma, ker je sprevidel, da gre

podjetje radi Costove nespretnosti v propast, še bolj pa iz političnih razlogov. Prvič je izstopil Zarnik iz banke že v februarju 1872 zaradi boja zoper Matično tiskarno, in 31. marca 1872 je prinesel »Narod« daljši članek o banki, kjer trdi med drugim: »Pri banki »Slovenije« vse na to kaže, da so pred vsem drugim koristi akcionarjev merodajne in odločilne bile, ne pa koristi narodac. Pozneje je dr. Zarnik zopet vstopil v bančno upravo, ko pa je v maju 1873 med obema slovenskima strankama nastal razdor in so pričeli »stari« napadati »Narodno tiskarno«, so se »mladi« spravili nad banko »Slovenijo« in Zarnik je javno pokazal svojo pripadnost k »mladim« z izstopom iz banke. Očitno sta ga do tega koraka pripravila Josip Jurčič in dr. Vošnjak. Zarnik je pričel v »Narodu« odkrito napadati banko in polemizirati o podjetju z dr. Bleiweisom in »Novicami«. Svojih 10 delnic je podaril raznim narodnim društvom. Vendar niti Bleiweis, niti Costa, niti »Novice« niso hotele priznati nevarnosti. Še na strani 221 »Novice« za leto 1873 beremo: »In če banka »Slovenija« čez dve leti more reči: »Naši gospodarji so vsi zavarovani nesreče ognjac, gotovo ji bode vsa domovina hvaležna. In rekla bo po pravici, da je največja dobitnica ljudem.« (Dalje sledi.)

MLADA MOČ

Dragi prijatelj!

Tako se mi vidi, da so nagradna vprašanja v junijski številki »Mlade moči« za večino prav trd oreh. Doslej sem namreč dobil izredno malo lepih odgovorov. Pohitite!

Za pravilno rešitev »Križac« je žreb določil, da dobijo nagrade sledeči:

Zaletel Marija, Uršulinski samostan v Škofji Loki.

Danilo Samsa, učenec 3. razr. višje narodne šole v Sodražici na Dolenjskem.

Špica Verica, učenka 3. razreda, Sodražica 16 na Dolenjskem.

Četrto nagrado boste pa gotovo vsi privoščili njej, ki je »Križac« sestavila, t. j. Kos Mariji, učenki 6. razreda, Polička vas 30, pošta Jarenina.

Naloga za julij mora biti pa lahka. Sedaj je vroče in v takih pasjih dneh se možgani kisajo. Zato pa mi odgovorite le na sledeče vprašanje:

Kaj pomeni beseda »vzajemna«?

Vsak dan čujete to besedo, v »Naši moči« je na vseh koncih in krajih beseda o tem. Ali pa tudi res veste, kaj pomeni? — Odgovor napišite kratko in jedrnat. Ni treba pisati celih strani. Morda bo znal kdo odgovoriti z eno samo besedo. Poskusite!

Sedaj vam pa vsem želim, da bi imeli prav prijetne počitnice. Sonca in vode se naužite, da boste jeseni z novimi močmi sedli h knjigam in si v šoli plemenitili duše. Pa še na mene včasih pomislite, ki bom moral v teh vročih dneh dvihavati ljubljanski prah in pisarniški vzduh.

Lepo vas pozdravlja
brat Ivo.

Kaj premišluje gospa Ivanka?

Novo perilo stane veliko denarja, ki ga vsak ne premore. Toda lepo belo, duhteče in trdno perilo ima pa lahko vsak. Saj terpentinsko milo Zlatorog pere vsako tkanino tako prizanesljivo, da traja dolgo vrsto let. Pri tem pa ga tako temeljito očisti vsake nesnage, da je kar veselje. Iz njega kar duhti po snagi in svežosti!

Zlatorog OVO TERPENTINOVNO MILO